

ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ
ΒΑΤΜΑΙΣΤΕΡΟΥ

ΛΟΓΙΚΗ

Ἐκτυφανθεῖσα μὲν ὑπ' αὐτῆς Λατινισὶ Μεθόδῳ Μαθηματικῇ
κατὰ Βόλφιον· Μεταφραθεῖσα δὲ ἀπὸ τῆς Λατινίδος εἰς τὴν Ἑλλάδα
φωνὴν παρὰ τῆ Σοφολογιωτάτῃ Διδασκάλῳ Κυρίῳ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΒΑΡΚΟΣΗ

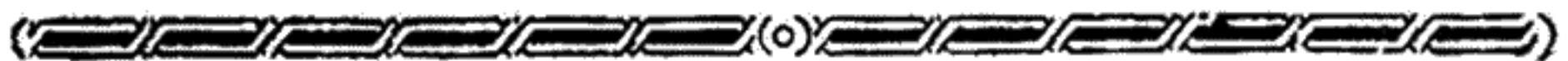
Τῆ ἰξ Γαουβίνου·

Τύποις ἐκδοθεῖσα ἀναλώμασιν

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΝΟΥΣΗ

Τῆ ἰκ Σιατίσης·

Δι' ἐπιμελείας καὶ ἀκριβῆς διορθώσεως σπεδαίε τινὸς περὶ τὰ
ἐνταῦθα φιλοσοφικὰ Μαθήματα ἐνασχολεμένων.

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ, ΤΗΣ ΑΟΥΣΤΡΙΑΣ 1795.

Εν τῇ Ἑλληνικῇ Τυπογραφίᾳ Γεωργίου Βεῦδότη.

ΤΩ

ΨΗΛΟΤΑΤΩ,

ΣΟΥΛΤΑΝΤΩ ΤΩ ΚΑΙ ΘΕΩΣΕΒΕΣΤΑΤΩ, ΛΥΘΕΝΤΗ,

ΚΥΡΥΩ, ΚΥΡΥΩ,

ΓΩΑΝΝΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ,

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΟΡΟΥΖΗ,

ΒΟΕΒΟΔΑ,

ΤΩ

ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΕΣΤΑΤΩ, ΗΓΕΜΟΝΙ ΠΑΨΗΣ

ΟΥΓΚΡΟΒΛΑΧΙΑΣ.

ΥΨΗΛΟΤΑΤΕ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΕ ΑΥΘΕΝΤΑ!

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Π. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

„Τί με ἄλλω ἔδει ἀναθῆναι, ΥΨΗΛΟΤΑΤΕ καὶ ΘΕΟΣΕΒΕΣΑ-
ΤΕ Η΄ΓΕΜΩΝ, τὴν ἣν τῷ ὑμετέρῳ αὐθεντικῷ ΥΨΗ ταπεινῶς
προσάγων ἀνατίθιμι βιβλον, σοφὴν ἔσαν καὶ αὐτὴν, καὶ παρὰ-
τινος τῶν κατὰ τὸν διατρέχοντα αἰῶνα σοφῶν ῥωμαῖσι μὲν
τὸ πρῶτον εἰς φῶς ἐξενεχθεῖσαν, εἶτα δὲ ἀπὸ τῆς τῶν ῥω-
μαίων καὶ εἰς τὴν τῶν Ἑλλήνων φωνὴν μετενεχθεῖσαν παρὰ τῆ
ἤδη μακαρίτε τένομάτε καὶ τῆ πίκλην Νικολάου Βάρκοσι, τῆ
καὶ τῆ ὑμετέρῃ θεοσεβεσάτῃ ὑψηλότητι γνωρίμα, ὡς ἡ φήμη,
ποτὲ γενομένη; Ἴ Εἰ γὰρ, ΥΨΗΛΟΤΑΤΕ καὶ Μεγαλοπρεπέσα-
τε Αὐθέντα, τὰ σοφὰ τοῖς σοφοῖς, ὥσπερ δὴ καὶ τὰ ἔνδοξα
τοῖς ἐνδόξοις κατὰ τὸ εἶκός ἀνατιθέναι πάνυ καλῶς ἠξίωται,
ἄρα καὶ ἐγὼ, ὥσπερ τινὶ θεῷ, τῆ ὑμετέρῃ θεοσεβεσάτῃ ΥΨΗ-
λίτητι, ἀνατιθεῖς τε καὶ καθιερωῶν, ἃ δὴ καὶ καθιερωῶ ὑπὲρ τῆς
κοινῆς πᾶσιν ὠφελείας εἰς μέσον αὐτὰ προσάγων, ἰδίᾳ μὲν δα-
πάνῃ ἐκδοθέντα πρότερον, ἀνεπηρέασα δὲ διὰ παντός ἐσόμε-
να

νε ὑπὸ τῆς αὐθεντικῆς αὐτῆς περίθελψιν, τὰ ἕκαστα πᾶσι
πεικῶν καὶ δέξω πάντως καὶ λογιθήσομαι. Τὰ εἰς ταύτην με
τῆν πόλμην κινήπαντα, Εὐκλεέσατε καὶ Ε' πεικίεσατε Η' γεμῶν,
ἔσι μὲν καὶ ἄλλα πολλαῖ, ἢ εὐκλεια τῆ γενεῆς, τὸ μεγαλῆου
τῆ αὐθεντικῆ ἀξιώματος, τὸ ἐπιακῆς καὶ φιλάνθρωπον τῆ τρό-
πῃ, πρὸ πάντων δὲ τὸ φιλόμεσον καὶ πρὸς ἅπαντας τῆς φιλο-
μέσος εὐμενῆς τε καὶ εὐπρόσδεκτον τῆς ὑμετέρης Σουσεβεσάτης
Υ' ψηλότητος, τῆ πολλαῖ καὶ ἄλλας βίβλους κατὰ μίμησιν καὶ
τῆτο τῆ ἐν μακαρίᾳ τῆ λήξα ἀοιδίμε Λυθέντε καὶ πατρὸς
εὐμενῆς ὑποδεξαμένα· ἄρα καὶ γὰρ ἀνατιθεῖς ταπεινότατα τῆν
ἡν βίβλον ἀνατίθημί τε καὶ καθιερωῶ τῷ ἄπειρτινι ἄλλω φιλο-
μέσω τε καὶ εὐμενεσάτω Λυθέντη, εὐμενῆς πάντως τῆς αὐτῆ
αὐθεντικῆς ἀποδοχῆς παράτομαι· οἶδε γὰρ ἕκαστος καὶ τῆ φή-
μη πέπασκι, ὡς εὐμενῆς καὶ ἄπειρτις ἄλλος φιλόμεσος καὶ τῶν
μεσῶν προσάτης ὁ Λυθέντης, ὥπερ ἐγὼ ταπεινότατα ἀνατι-
θεῖς προσάγω κατὰ τὸ φιλόμεσον, καὶ ἀπὸ παίδων ἴσως αὐτῷ
γνώριμον σύγγραμμα τῆς κατὰ τὸν Βαῦμκίσερον Λογικῆς.

Τοι-

Τοιγαρὲν, Αὐθέντα Εὐμενέσατε, κατὰ μίμησιν τῆ εὐμενεσά-
τε κ' ἐν μακαρίᾳ ἤδη τῇ λήξει γενομένῃ αἰοδίμῃ Αὐθέντε κ'
πατρὸς (ἔ' ὅσον μὲν τὸ κλέος, ὅσας δὲ βίβλους, κ' οἶω εὐμε-
νεῖ τῷ ὄμματι ταπεινῶς αὐτῷ καθιερωθείσας προσεδέξατο, ὁ-
παρεληλυθὼς ἤδη προσεκύρωσε χρόνος) προσδέξῃ, εὖ οἶδα,
κ' ὅπερ ἐγὼ ταπεινοφρονέσατα τῷ Ὑ' μετέρῳ Θεοσεβεσάτῳ
Υ' ψα προσάγων ἀνατίθῃμι σύγγραμμα τῆς κατὰ τὸν Βαῦ-
μαϊσέρον Λογικῆς, ὡς ἂν κ' δι' αὐτῆ ἦτε πάλαι περίδοξος κ'
τῇ παιδείᾳ ἐ' λάς, ἤδη πεπτωκυῖα, φεῦ! τῷ σκότει τῆς ἀ-
παιδευσίας, ἀναστῆ πάλιν διαυγασεῖσα εἰς τὸ πρότερον φῶς,
κ' ἅπαντες οἱ πρὸς τὸ λαμπρότατον φῶς τῆς μαθήσεως ἀπι-
δεῖν ποθέοντες ἀπόγονοι τῶν Ἑ' λλήνων, προσάτην κοινὸν, κη-
δεμόνατε κ' πρότατον, εἴτε τὸ φῶς τῆς μαθήσεως ὀδηγὸν
αὐτοῖς κ' συναυτιλήπτορα δυνηθῶσιν ἐπιγράψασθαι κοινῶς τὴν
Ὑ' μετέρῳ Θεοσεβεσάτην Υ' ψηλότητα, ὁδὲ καλὸς κάγα-
ξὸς τῶν ὑπ' αὐτὴν Οὐγκροβλάχων λαὸς (οἱ μακαριστοὶ πάν-
τως, τοιοῦτε εὐμοιρήσαντες Ἡ' γεμόνος) κ' ε' ρέωσιν διηγεῖται εἰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

τὸν πανέκλαμπρον αὐθεντικὸν θρόνον εὐξωνται αὐτῇ παρὰ
Θεῶ, ὥσπερ δὴ καὶ εὐχονται, κατὰ τὴν ἀπανταχῆ γῆς δια-
φοιτῶσαν φήμην, ἣν θεῶν ἔσαν ψεύδεσθαι ἀμήχανον· μέ-
νω, εἰμίτε καὶ διὰ βίου ἔσομαι

Τῆς ὑμετέρας θεοφροσύνης Ὑψηλότητος,

Ἐλάχιστος καὶ ὑποκλινέσατος δούλος
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΕΩΡΓΓΙΟΥ ΜΑΝΟΥΣΗΣ

Ε.Υ.Π.Π.Σ. Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΤΟΥΣ ΕΝΤΕΤΘΟΜΕΝΟΙΣ ΤΑΥΤΗ, ΤΗ, ΩΣ ΠΛΗ-

ΤΕΣ ΟΜΟΛΟΓΟΥΣΙΝ, ΑΡΙΣΤΗ, ΛΟΓΙΚΗ,

ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΒΑΥΜΑΙΣΤΕΡΟΥ.

„ Ἰδὲ, Φιλέλληνες καὶ κοινῶς ἅπαντες οἱ τῶν Ἑλλήνων ἀπόγονοι, προσφέρεται ὑμῖν πᾶσιν εἰς ἀνάγνωσιν μετὰ προσοχῆς καὶ ἢ Λογικὴ τῆ Βαυμαϊσερ, συγγραφεῖσα μὲν παρ' αὐτοῦ Λατινιστὶ τὸ πρῶτον μεθόδω τινι ἐξηκριβωμένη καὶ μαθηματικῇ, ἔπειτα δὲ ἀπὸ τῆς Λατινίδος καὶ εἰς τὴν καθ' Ἑλληνας φωνὴν μεταφρασεῖσα παρὰ Κυρίῳ Νικολάῳ τῆ πικλῆν Βάρκοση, καὶ τέλος πάντων διὰ τῶν τύπων ἤδη κοινῇ τοῖς πᾶσι γενομένη παρ' ἐμῆ τῆ ὁμογενέσας, τῆς παιδείας καὶ ἐμῆ (καίτοι ἄκρω, ὃ δὴ λέγεται, τῷ δακτύλῳ) γευσταμένη, πολὺν δέ τινα καὶ διακαῆ πρὸς αὐτὴν ἀπὸ νεότητος τρέφοντος ἐν τῇ ψυχῇ μου ἔρωτα. Δι' ὃ, φιλόμοισοι καὶ φιλομαθεῖς νέοι, ἐπειδὴ ἄλλως μικρὸν ἀποσβέσαι αὐτὸν τὸν ἐν τῇ ψυχῇ μου παφλάζοντα πρὸς τὴν παιδείαν ἔρωτα ἐκ ἡδυνάμην διὰ τὸ συνεχὲς καὶ ἀλλεπάλληλον τῶν ἀπὸ τῆς ἐμπορίας, ἢ καθ' ἑκάστην ἐνασχολῆμαι, φροντίδων, ἔγνω τὴν παρῆσαν τῆ Βαυμαϊσερ ἀρίστην λογικὴν κοινὴν ἡμῖν, ἀλλὰ δὴ καὶ εὖνον ποιήσασθαι διὰ τῶν τύπων, καὶ τῆς εἰς αὐτὴς ἰδίας δαπάνης μου, ὡς ἂν διὰ τέττα ἅμα καὶ ὑμᾶς πύρρως καταστήσας φανῶ τῆς πολυμόχθου ἀντιγραφῆς, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὁμογενέσι μου χρήσιμος καὶ ἐγὼ ὀπωσῆν γένωμαι, ἅπασιν κοινῶς εἰς μέσον προτιθεῖς τοῖς ἐθέλοσι τὴν ἀπ' αὐτῆς καρπώσασθαι ὠφέλειαν. Ὅτι μὲν, ὁμογενεῖς καὶ φιλογενεῖς μοι ἀναγνώσαι, ἢ προσαγομένη ὑμῖν ἅπασιν εἰς ἀνάγνωσίν τε καὶ ὠφέλειαν Λογικὴ τῆ Βαυμαϊσερ εἶναι

ναι ἀρίστη, τῆτο ἐδὲ λόγε τινος δάται, καὶ αὐτοὶ ὑμεῖς ἀνα-
γνόντες αὐτὴν μετὰ προσοχῆς θέλετε πληροφορηθῆ με τὸν
κειρὸν· ἴσι γὰρ περὶ αὐτῆς τῆς Λογικῆς, ὅτι εἶναι τοιαύτη,
δηλαδὴ ἀρίστη, ἢ γνώμη κοινὴ εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν πεπαιδευ-
μένην Εὐρώπην, πρᾶγμα ὅπερ καὶ ἐμπράκτως ἀπεδείχθη ἤδη
πρὸ πολλῶν, ἐπειδὴ καὶ παρεδίδοτο λατινικὰ εἰς τὰς περισσοτέ-
ρας ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ Λ'καδημίας, πρὸ τῆς νῦν ἀσαχ-
στῆς ἐν αὐταῖς ἡμῖα καὶ ἡ ἄλλη, ἐτέτη καὶ ἐκείνη, γλῶσσαι μη-
τρικαὶ εἰς τὰ διαφορα μέρη τῆς πεπαιδευμένης Εὐρώπης· ὅτι
τοῖσιν τοιαύτη, ἢ γενν ἀρίστη αὐτὴ ἢ Λογικὴ τῆ Βαυμαϊζέρου,
ἐδενός, ὡς προλαβόντες ἄπομεν, δεῖται λόγε, ὅτι δὲ ἡ αὐ-
τὴ καὶ εἰς τὰς ἄλλας, ἅς εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἔχομεν
λογικὰς (διὰ τὸ ἐν ἅπασιν τοῖς συγγράμμασι παλαιοῖς τε καὶ
νέοις ζητεῖν τὸ τέλειον, εἶναι καὶ ἀδιάκριτον, ἴσως δὲ καὶ ἀδύνα-
τον) ἢμπορεῖ τὰ μέγιστα καὶ κατὰ πολλὰ νῦν χρησιμεύση, καὶ
μάλιστα εἰς τὴν τῆ Εὐγενείας ὄντως Λογικὴν, ἢ ἀδηλίε τινος,
τὸ τῆς λόγε, δεομένην εἰς κατάληψιν τῆς κολυμβητῆς, τῆτο
ἀναγνόντες αὐτὴν καὶ ἰδόντες ἐμπράκτως τὴν ἀπ' αὐτῆς καὶ εἰς
ὅλας ἐκείνας, ἅς τυπωμένας ἔχομεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν Λογι-
κὰς, θέλετε τὸ ὁμολογήσει καὶ οἱ ἴδιοι ἐκόντες τε ἀέκοντι,
καθ' Ὅμηρον ἀπεῖν, Συμῶ. Δέξασθε τοιγαρῶν, φιλοσοφείας καὶ
τῶν ἑλλήνων ἀπόγονοι, καὶ τὴν δι' ἐμῆ προσαναγομένην ὑμῖν,
εἰς μετὰ προσοχῆς ἀνάγνωσίν τε καὶ ὠφέλειαν, Λογικὴν τῆ
Βαυμαϊζέρου, μεταμφιασάντε καὶ μεταμορφωσάντε, ὡς φθά-
σαντες ἄπομεν, καὶ εἰς τὴν παλαιάν τῶν προγόνων μας ἐντε-
λεστέραν τῶν γνωσῶν μας ἄλλων γλῶσσάν τε καὶ διάλεκτον.

Δέξαθε, κ' αναδρέψαθε, ἅπερ αὐτὴ προσφέρει
Υἱὸν ἀνδρῶν καὶ ὄφελος, εἰς ὠφέλειαν πάντων.
Τί γὰρ τινὰς ἐκ Λογικῆς ἰδεῖν ἐχὶ προσμένα;
Οὐ διευδύνει Λογικὴ τὰς ἐνεργείας πάντων;
Νοὸς ἐχὶ αὐτῆς πέφυκεν εὐδύτης καὶ ἡ σάξμη;
Οὐ δι' αὐτῆς οἱ ἄνθρωποι καλῶς νοῦν ποθεῖσι;
Καὶ συλλογίζεσθαι καλῶς αὐτὴ εἶναι ἡ σάξμη,
Καὶ συμπεραίνειν ἄπταιστα, αὐτὴν ἔσοι ζητῆσι
Μανθάνουσι, διδάσκονται, ὄλλα καὶ γαυριῶσι,
Ἐὰν ὑπόκεφοι εἰσι, μὰ ἅς εἰπῆ καὶ ἄλλος
Τὴν ἀπ' αὐτῆς ὠφέλειαν, ἔσω δὲ καὶ τὸ κάλλος,
Ὡς περ ψυχὴ καλῶνεται, ὅσοι δὲ γαυριῶσι,
Τὴν Λογικὴν ἐκμάθουσι, καλῶς αὐτὴ διδάσκει.
Διδάσκει γὰρ αὐτὴ καλῶς νὰ μεταχειρισθῶμεν
Κι' αὐτὴν, καὶ ἄλλην μάθησιν, μὰ ὅχι νὰ πηδῶμεν,
Μωραίνοντες, τυφλώττοντες, καλῶς αὐτὴ ἐφάσκει.
Φῶς γὰρ ἐστὶν ἡ μάθησις, καὶ σκότος φυγαδεύει,
Ἐὰν μόνον τινὰς αὐτὴν καλῶς τὴν ἐκμανθάνῃ,
Φεύγων ἅπερ αὐτὴ φευκτὰ λέγει καὶ φυγαδεύει,
Διώκων δὲ καὶ ἐκζητῶν, ἅπερ πᾶσιν ἀνδάνει.
Δέξαθε, λέγω, ἅπαντες νέοι καὶ πατριῶται!
Δέξαθε, κ' ἀνιμνήσθητε καμῶν τῶν πατριῶτε,
Ὅς καὶ ἐμὶ καὶ ἔσομαι φίλος, ὦ πατριῶται!
Καλῶς καὶ ὑπογράφομαι, υἱὸς ὧν πατριῶτε,

Σ Τ Λ Λ Η Ψ Ι Σ

Τ Ω Ν

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ω Ν

Τ Ω Ν Ε Ν Τ Η Φ Ι Λ Ο Σ Ο Φ Ι Α , Τ Α Υ Τ Η , Τ Η Λ Ο Γ Ι Κ Η ,

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν .

Περὶ Φιλοσοφίας ἐν Γένει προύλαιον	Κεφ. Α΄.
Περὶ Μερῶν καὶ Διαίρεσεως τῆς Φιλοσοφίας	Κεφ. Β΄.
Ἐπιπονταὶ Λογικῆς Προλεγόμενα, ἐν οἷς ἡ Φύσις τῆς Λο- γικῆς ἐκτίθεται.	

Λογικῆς Θεωρητικῆς.

Περὶ Ἰδεῶν, ἢτοι Ἐννοιῶν	Κεφ. Α΄.
Περὶ Χρήσεως τῶν περὶ τὰς Ἐννοίας φωνῶν, ἢτοι ὅρων	Κεφ. Β΄.
Περὶ Ὁρισμῆ	Κεφ. Γ΄.
Περὶ διαίρεσεως	Κεφ. Δ΄.
Περὶ Κρίσεων καὶ Προτάσεων	Κεφ. Ε΄.
Περὶ Διανοημάτων καὶ Συλλογισμῶν	Κεφ. ς΄.
Περὶ ἀτάκτων Συλλογισμῶν, καὶ περὶ ἀμέσων συνεπειῶν	Κεφ. Ζ΄.

Λογικῆς Πρακτικῆς.

Περὶ ἀληθείας ἐν Γένει	Κεφ. Α΄.
Περὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς ἀληθείας, ψεύδους, πλάνης, προκρι- μάτων, καὶ ἀπατῶν	Κεφ. Β΄.
Περὶ ἀληθείας βεβαίας, καὶ περὶ ποικίλων τρόπων τῆς εἰς ταύ- της ἀφίξεως	Κεφ. Γ΄.
Περὶ ἀληθείας πιθανῆς	Κεφ. Δ΄.
Περὶ τῆς ὁρθῆς τῆ μελέτῃ ἐγχειρεῖν, ἐπιχειρεῖν δηλ. καὶ δι- αυτῆς τῆς ἀλήθειαν ἀνιχνεύειν	Κεφ. Ε΄.
Περὶ τῆς τρόπου τῆ ἀναγνώσκειν καὶ κρίνειν τὰς βίβλους	Κεφ. ς΄.
Περὶ τῆς τρόπου τῆ ἐλέγχειν τὰς ἄλλας	Κεφ. Ζ΄.
Περὶ τῆς τρόπου τῆ ἀνασκευάζειν τὰς ἄλλας	Κεφ. Η΄.
Περὶ τῆς τρόπου τῆ ἑαυτὸν ἐμύνην, ἢτοι ὑπερασπίζεσθαι	Κεφ. Θ΄.
Περὶ τῆς τρόπου τῆ διαλέγεσθαι	Κεφ. Ι΄.

ΠΡΟ-

ΠΡΟΫΛΑΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ.

Κ Ε Φ. Α΄.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Ε' Ν Γ Ε' Ν Ε Ι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΩΝ Α΄.

Τὴν Δογικὴν τε καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Φιλοσοφίας μέρη τοῖς ἑμοῖς ἀκροαταῖς ἐκὼς κενεῖται, λυσιτελέστατον ἔδοξε μοι, αὐτίκα τὸ κατ' ἀρχάς, τίποτ' ἂν εἴη τὸ φιλοσοφεῖν, τίτε βάλοιτο ἐαυτῷ ὁ φιλόσοφος, καὶ τίνι τελευταῖον ἢ φιλοσοφία παντὸς ἄλλῃ διαγνώσκοιτο, ἢ ἕττον διακεκριμένως, ἢ σαφῶς παραδῆναι· δῆλον, καὶ γὰρ, ὅτι πλείους, εἴπερ τινος ἄλλῃ, φιλοσοφίας γὰρ ἐαυτοῖς ψευδεῖς, καὶ ἤκιστα διακεκριμένας ἐννοίας διαμορφῶν. Ἐξ ἧ δὲ συμβαίνει, τῆς ἐνδομύχου φύσεως καὶ ἐξοχῆς τῆς φιλοσοφίας ἀγνοημένης, ἢ ἐν ἐλαχίστοις τίθεσθαι ταύτην ἔχοντας ὀλιγώρως, ἢ γὰρ ἀμελέστερον, ἢ περ' ἔδει, καὶ νωδρότερον αὐτὴν οἶεσθαι μετιτέαν.

Β΄.

Γ'να δ' ἕκαστος συνιέναι, τίποτ' ἐστὶν ἡ φιλοσοφία; εὐχερέστερον ἔχῃ, εἰς τὴν τριπλῆν ἐκείνην τὴν παρά τε τῆς πείρας διδασκομένην, καὶ παρὰ
Φιλοσοφίας

Α.

Φιλοσόφων συγγράμμασι πολλὰ καὶ ἐκτιθεμένην ἀνθρώπινην γνῶσιν, ἀξιῶ ἀτενίζειν· διὰ γὰρ τῆς πείρας μαθηθῆναι, ἢ μόνον γινώσκειν τὰ ὄντα τε καὶ γινόμενα, τῶν ἐκείνων αἰτίων αγνοημένων, ἢ καὶ τὰς αἰτίας τήτων προσεπίσκασαι καὶ τῆς λογικῆς, ἢ τελευταίου, τὰς ποσότητας, καὶ τὰ μέτρα, καὶ τὰς δυνάμεις ὀξυδερκῶς τῶν αἰτίων ἐπιγινώσκειν.

Γ.

Ἡ γνῶσις τῶν ὄντων ἢ γινόμενων, συντομώτερον δ' εἰπεῖν, τῶν πραγμάτων, ἱστορικὴ γνῶσις ἤκητεν, εἶδ' ὅτε δὲ καὶ διημώδης, ὡς τὰ ἀγύρτα τε καὶ συρφετώδης ὄχλη τοῖς ἐς ἄκρον πεπαιδευμένοις συμμετέχοντος ταύτης.

- „ Οὕτω παραδ.: χάρ. οἶδεν ὅρισιν τῶν πεπαιδευμένων τὸν κερὸν τῷ κυρῷ προσεγγί-
 „ σαυτα τήκεσαι, ἡδὲ τῆ ἀγροίκα τῆτ' αὐτὸ ἀγνοῦντος, ἐν τῆτω δὲ κατανοῦν ἔχης
 „ τῆν τῆ πεπαιδευμένη καὶ ἰδιώτη γνῶσιν ἴσως ἰστορικῆν, εἶσι γὰρ αὐτῆ γινόμενα μέ-
 „ νου τινὸς καὶ ἀποτελέσματος γνῶσις.

Δ.

Πᾶν ὃ, τι ἐστίν, ἢ γίνεται, ὀφείλει τῆ ἀποχρῶντος εὐμοιρεῖν λόγῳ, ἐξ ἧ δύναιτο ἐννοεῖσθαι καὶ ἀναπτύσσεσθαι, διατί ποτε μᾶλλον εἶη, ἢ περὶ ἕκ εἶη, καὶ γίγνοιτο μᾶλλον, ἢ περὶ ἕ γίγνοιτο, καὶ τί δήποτε ἄτως, ἢ μὴν δε ἄλλως.

- „ Ταύτην ἤδη τὴν πρότασιν ἠκότως ἡμῖν εὐγχαρηθῆναι παρὰ παντὸς αἰτήμεν τόγε νῦν
 „ ἴναι, ὡς πλατύτερον ταύτην, ἢν διδῶ θεός, ἀποδείξοντες ἐν τῆ Ὀντολογία· (πα-
 „ ραβληθῆτω δ' ὅμως Βολφίη Ὀντολογία Λατιν. §. 30. καὶ ἢ τῆ περιχλεῖς Μάρκη
 „ Καρποζίη διάλεξις, περὶ τῆς ἀρχῆς τῆ ἀποχρῶντος λόγῳ ἐν Γένῃ 1726. ἐκδοθῆσα·
 „ πρὸς τήτοις ἰσίου τὴν πρότασιν ταύτην παρ' ἡμῶν ἐντῶσα ἡς ῥαοτέρην κατά-
 „ ληψιν προλαμβανέσθαι τῆς τῆ ἰκομένη παραγράφῃ ἀναπτυχθισομένης Φιλοσο-
 „ φικῆς γνῶσεως.

Ε'.

Ἡ γνῶσις τῆ ἀποχρῶντος λόγου, καθ' ἣν ἐννοεῖται δύναται, διατί μᾶλλον εἶη τι, ἢ περ ἐκ εἶη, καὶ διατί γίγνοιτο μᾶλλον, ἢ περ ἢ γίγνοιτο, συντομώτερον δὲ, ἢ τῶν αἰτίων γνῶσις, Φιλοσοφικὴ γνῶσις ἤκησεν.

„ Οὐτα παραδ. χάρις ὅτι ὁ Κινεσκυτίνος τὸν Κομήτην ἢ μόνον οἶδεν ὀπτάμεθαι, ἀλλ' ἐπι-
 „ τῆς τε λόγου, καὶ τὰς αἰτίας γινώσκω, ἀνθ' ὧν ὁ Κομήτης ὁράται μᾶλλον, ἢ ἢ,
 „ ἢ τῆς τῶ χρόνω, ἢ ἢ τῆς, ἢ μὴν δ' ἄλλοτε ἢ ἄλλως, τότε δὲ τῶ φαινομένῳ
 „ τότε Φιλοσοφικὴν ἔχων γνῶσιν λέγεται.

ς.

Ἡ γνῶσις τῆς τῶν πραγμάτων ποσότητος προσαγορεύεται Μαθηματική.

„ Παραδ. χάρις. Τὸν τὴν ποσότητα τῆς θερμότητος, ἢ τὸν ἀρισμένον ἀντὶς βαθμὸν, ἐν
 „ τῆς κακύνω τῶ συντάματι διορίζων ἔδοτα, γνῶσις μαθηματικὴ τῆς θερμότητος
 „ καθωριζομένη φαιμέν. Ἐκτεθειμένω ἤδη ἢ λόγῳ βίας προκαταβληθέντων τῶν
 „ ὀρισμῶν τῆς τριπλῆς ἀνθρωπίνης γνῶσεως, πρὶν ἢ γενόμεθα ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς
 „ κατὰ τὴν Φιλοσοφίαν ἰδίως, δέσμευ τινὰς ἐφεξῆς ἐκ τῆς παραγαγῆν τε ἢ ἀπο-
 „ δεῖξαι διὰ σκεδῆς ἢ μὴν ἔσαι. τὰς γὰρ ταῖς ἐκτεθειμέναις πρὸ ὁδῶ γινόμεναις τῶν προ-
 „ τάσεων προκατασκινάζομαι χρεῖω, ἢ ὀχυρῶσαι δέοντως.

ζ.

Ἡ Ἴσορική γνῶσις πορίζεται διὰ τῶν αἰοθήσεων.

Δείκν. Ἐπειδὴ γὰρ διὰ τῶν αἰοθήσεων ἑαυτοῖς παρισώμεν τὰ ἐν-
 τοῖς ἡμετέροις αἰοθητηρίοις μεταβέλην παράγοντα, (κατὰ τὸν ὀρισμ. τῆς
 αἰοθήσ:) καὶ ἐπομένως τὰ ὑπάρχοντα πράγματα. Ἡ δὲ γνῶσις τῶν ὑπαρ-
 χόντων πραγμάτων, εἴτ' ἐν τῶν ὄντων ἢ γινομένων, Ἴσορική γνῶσις
 ἤκησε (Γ). Δηλον ἡμᾶς διὰ τῶν αἰοθήσεων τῆς Ἴσορικῆς ἐπιβύλης γίνεσθαι
 γνῶσεως, ταύτων δ' εἰπεῖν, τὴν Ἴσορικήν γνῶσιν πορίζεσθαι διὰ τῶν αἰοθή-
 σεων.

Η'.

Εντεῦθεν δῆλον, τὴν Ἰστορικὴν γνῶσιν βαθμὸν ἔσχατον εἶναι τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως.

Δείκν. Ἐπεὶ γὰρ ἡ Ἰστορικὴ γνῶσις πορίζεται διὰ τῶν αἰδητήσεων (Ζ'). δῆλον ταύτην ἢ ἕτερα εἶδη προσηγνημένα ὑποτιθέναι, ἔξ ὧν, ὡσπερ ἐξ οἰκείων ἀρχῶν διὰ μακρῆς σειρᾶς διανοημάτων ὀφείλοι παράγεσθαι. Ἐσχατος τοιγαρῶν τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως βαθμὸς ἐστὶν ἡ Ἰστορικὴ γνῶσις, ἢ ἐστὶν ὅστις ἐν τῷ γινώσκῃ κατωτέρῃ βαθμῷ νοηθῆναι δυνατὸν ὄντος.

Θ'.

Καί τοι δ' ἐν ἡ Ἰστορικὴ γνῶσις τῆς ἐν ἀνθρώποις γνώσεως ἔσχατος ἔσται βαθμὸς (Η'), βᾶσις ἔμπης καὶ κρηπίς τῆς φιλοσοφικῆς εἰκότως ὑπολαμβάνεται.

Δείκν. Η' Φιλοσοφικὴ γνῶσις, γνῶσις ἐσὶ τῶν λόγων τῶν ὄντων ἢ γινομένων (Ε'). ἐπεὶ δὲ καὶ μὴ διδάσκοντός μιν, κατανοεῖς, ὡς ἔχ' οἶόν τε τῆς λόγου καὶ τὰς αἰτίας παραδέξασθαι, τῶν πραγμάτων ἀγνοημένων· προφανές ἐστὶ τὴν Φιλοσοφικὴν γνῶσιν, τὴν τῶν πραγμάτων ὑποτιθέναι· ἡ δὲ τῶν πραγμάτων γνῶσις, Ἰστορικὴ ἔχουσα (Γ'). Ἄρα ἡ Φιλοσοφικὴ γνῶσις ὑποτίθῃσι τὴν Ἰστορικὴν· ἄρα ἡ Ἰστορικὴ ὀρθῶς λαμβάνεται ἀντὶ βάσεως τῆς Φιλοσοφικῆς.

Ι'.

Εντεῦθεν τρεῖς θέσεις ἀναγκαστικῶς συνέπονται, αἰετιστῆν, ὡς πορίσασθαι προσηγνέον. Α'. Ἐκ τῶν καταννοεῖται τὴν Ἰστορικὴν γνῶσιν τὰ μάλιστα συμβάλλεσθαι τῆς ἐπιστήμης. Τῆτο δ' ἂν πλατύτερον, ἀπάτας διεξιόντες ἐφ' ἐκείνης εἴχομεν ἀποδείξαι, εἰμὴ ἀπονεύειον ἦν τῆ μακρογορίᾳ, καὶ τῆς ἡμετέρας προθέσεως ἢ ἄλλοτριον. Β'. Εντεῦθεν διατρανῆται, ἀνθ' ὅσα παρ' ἡμῶν τοῖς εἰδημοσιν ἀντὶ μητρὸς ἀπάσης Φιλοσοφίας ἐκ πολλῶν ἢ πείρα

λαμ-

λαμβάνεται. Γ'. Ε'κ τῶν εἰρημάνων σαφές, ὅτι τῆς Ἱστορικῆς γνώσεως ἡ πικυνοί ἀμελεῖν προσήκει τῷ Φιλοσοφεῖν μελλόντι, μάλλον δὲ ταυτὴ προσηχθείσῃ τὰ λοιπὰ ἐποικοδομεῖν.

» Ἡ τῆς Ἱστορικῆς γνώσεως ἡς κοινὴν καὶ ἀπόρρητον ἀναθεῖα διαίρεσις γίνεσθαι ἐν τῇ ἀναπτύξει διὰ πολλῶν ἡμῶν ἔχθλας ἔσαι. Διαλαβῆτι δ' ἡμῖν μέχρι τῆδε, περὶ τῆς Ἱστορικῆς γνώσεως, νῦν ἡδὲ, βαθμικῶς προϊόντος τῷ λόγῳ, θέσας τιὰς ἀναπτύξαι χρεὼν τῇ Φιλοσοφικῇ ἀνεκείσας γνώσει.

ΙΑ'.

» Οὐδὲν ἀντικείμενον ὅποιονδήποτε ἂν ἦ τοιαύτης ἔλαχε φύσεως, ὥστε Φιλοσοφικὴν αὐτῆ γνώσιν δοῦναι μὴ δύνασθαι.

Δείκν. Ε'πειδὴ γὰρ ἅπαντα τῷ ἀποχρῶντος εὐμοιρεῖ λόγῳ (Δ'.) καὶ τῶν ὁποῖωνδήποτε ἄρα πραγμάτων λόγῳ τῆς ἀποχρῶντας εἶέναι κατ' αὐτὸ ἢ ἂν εἶη ἀδύνατον. Τῆς δὲ γνώσεως τῷ ἀποχρῶντος ἐν τοῖς πράγμασι λόγῳ Φιλοσοφικῆς λεγομένης (Ε'.) ἄρα κατανοεῖται, ὡς ἢ ἔσθ' ὅ, τι ἀντικείμενον ὅποιονδήποτε ἂν ἦ, φύσεως εἶληχε τοιαύτης, ὥστε Φιλοσοφικὴν αὐτῆ γνώσιν δοῦναι μὴ δύνασθαι.

ΙΒ'.

Τὸν Φιλοσοφικῇ καθωραϊσμένον γνώσει, ἢ μόνον τὰ πράγματα καὶ τὰς ἀληθείας γινώσκειν χρεὼν, ἀλλ' ἔτι καὶ τὴν συνάφειαν αὐτῶν διορᾶν ἐπάναγκες.

Δείκν. Ε'πειδὴ γὰρ ἡ Φιλοσοφικὴ γνώσις, γνώσις ἐς τῶν αἰτίων, ἢ λόγων (Ε'.), ἐπόμενόν ἐστι τὸν Φιλοσοφικῇ σεμνυνόμενον γνώσει, τὴν μεταξὺ τῶν αἰτίων καὶ ἀποτελεσμάτων ἀναφορὰν διορᾶν ὀφείλειν· ἡ δὲ πρὸς ἄλληλα τῶν πραγμάτων ἀναφορὰ, κατ' ἣν ἕτερον θατέρου αἰτία ἐστὶ, παρὰ Φιλοσοφικὴ συνάφεια λέγεται· ἄρα τὸν Φιλοσοφικῇ σεμνυνόμενον γνώσει, τὴν τῶν ἀληθειῶν καὶ πραγμάτων συνάφειαν ἐπάναγκες διορᾶν.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΙΙ΄.

Εὐθὺν τοι δῆλον εἰς ἐπίκτησιν τῆς φιλοσοφικῆς γνώσεως μὴ μόνως ἐξαρκεῖν τὰς αἰδησεις, ἀλλ' ἀπαιτεῖσθαι μάλιστα καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον.

Δείκν. Εὐπειθὴ γὰρ διὰ τῶν αἰδησεων εἰς ἐπίκτησιν ἐρχόμεθα τῆς ἰσορικῆς μόνως γνώσεως (Ζ'), καὶ δι' αὐτῶν ἐπομένως τὰ γινόμενα μόνον καὶ ὑπερχόντα γινώσκωμεν (Γ'). ἡ δὲ φιλοσοφικὴ γνώσις, ἐκ ἐν τοῖς γινόμενοις, ἢ ὑπάρχεισι μόνως ἐφισυχάζουσα χάρει, πορρωτέρω δὲ προϊῖτα τὰς αἰτίας τε καὶ τὰς ἀποχρῶντας λόγους ἀνιχνεύει τῶν ὄντων (Ε'). Προφανές ἤδη τὰς αἰδησεις μόνως ταῦτα μὴ ἐξαρκεῖν. Εὐπειθὴ δ' ἐτι ὁ φιλοσοφικῆς σεμνυόμενος γνώσις, τὴν τῶν ἀληθειῶν καὶ πραγμάτων συναφειαν διορᾷ (Β'). ἡ δὲ τὴν συναφειαν τῶν πραγμάτων καὶ ἀληθειῶν διορῶσα δύναμις, Λόγος ἀκέραιος. Δηλον ἄρα, εἰς ἐπίκτησιν τῆς φιλοσοφικῆς γνώσεως ἐν τοῖς μάλιστα προσαπαιτεῖσθαι τὸν λόγον.

ΙΔ΄.

Ὁ φιλοσοφικῶς τὰς ἀληθείας γινώσκων, τὰς αὐτὰς δεικνύειν ἐπίσταται.

Δείκν. Εὐπεὶπερ ὁ φιλοσοφικῶς τὰς ἀληθείας γινώσκων, τὰς αἰτίας αὐτῶν καὶ τὰς λόγους ἢ ἀγνοεῖ (Ε'), ἐπιταί τὸν φιλοσοφικῶς τὰς ἀληθείας γινώσκοντα, ἐκ τῶν αἰτιῶν ἀρχῶν τε καὶ αἰτιῶν δύνασθαι τὰς αὐτὰς ὀρθῶς καὶ κατὰ κανόνα παράγειν. Τὸ δὲ τὰς ἀληθείας ἐξ οἰκείων ἀρχῶν τε καὶ κίτιων ὀρθῶς καὶ κατὰ κανόνα συναφεία παράγειν, δεικνύειν ἐστὶ τὰς αὐτὰς (κατὰ τὸν ὀρισμὸν τῆς δείξεως). ἄρα ὁ φιλοσοφικῶς τὰς ἀληθείας γινώσκων, τὰς αὐτὰς δεικνύειν ἐπίσταται.

ΙΕ'.

Νῦν ἤδη τέλος ἔχεις κατανοεῖν, τίποτ' ἐς τὸ Φιλοσοφεῖν; φιλοσοφεῖς ἀμέλει τοι περὶ τῶ ἀντικείμενα Α. εἴπερ αὐτῷ τῷ Α'. Φιλοσοφικῆ ὠραίσθαι γνώσει, ἀνευδριάσῃ ἔχεις εἰπεῖν.

Ιζ'.

Ὁ περὶ τίνος τοίνυν φιλοσοφῶν, τῷ περὶ ἧ φιλοσοφεί τῆς λόγους καὶ τὰς αἰτίας εἰδέναι ὀφείλει.

Δείκν. Ἐπειδὴ γὰρ τὸ Φιλοσοφεῖν, ἕν ἄλλο, ὅτι μὴ γνώσει καθωρεῖσθαι Φιλοσοφικῆ (ΙΕ'). Αὕτη δὲ τὰς αἰτίας τε καὶ τῆς λόγους τῶν πραγμάτων διορᾷ ἀπαιτεῖ (Ε'). εὐδηλον ὅτι τὸ ἀληθὲς τῆς ἡμετέρας προτάσεως, ὅτι γε τῷ περὶ τίνος φιλοσοφεῖντι, τῷ περὶ ἧ φιλοσοφεί τὰς λόγους καὶ τὰς αἰτίας ὀφείλεται διορᾷν.

ΙΖ'.

Τὸ περὶ πάντων φιλοσοφεῖν, καθ' αὐτὸ ἐκ ἔστιν ἀδύνατον.

Δείκν. Ἐπειδὴ γὰρ ἕν ἄλλο ἀντικείμενον τοιαύτης ἔλαχθε φύσεως, ὥστε Φιλοσοφικὴν γνώσιν δοθῆναι μὴ δύνασθαι (ΙΕ'). τὸ δὲ Φιλοσοφεῖν ἕν ἄλλο, εἰ μὴ γνώσει σεμνύνεσθαι Φιλοσοφικῆ. Εὐδηλον ἄρα, ὅτι τὸ περὶ πάντων Φιλοσοφεῖν, καθ' αὐτὸ ἐκ ἀδύνατον.

„ Ἄλλ' ἴσως ἐρεῖς· ἄρα καὶ περὶ τῶν τῆς Πίστεως Μυστηρίων Φιλοσοφεῖν ἀσάυτως δυνά-
 „ μεθα; ἀπαγε, καθ' ἑαυτὸ γὰρ ἔστιν δυνατόν ἕν τὸ περὶ πάντων Φιλοσοφεῖν. Τὸ
 „ γὰρ καθ' ἑαυτὸ δυνατόν, καὶ ἢ τοιοῦτον ἀντιρῶσιν ἢ καὶ ὑποπίπτει, ἢ καὶ αὐτῆκα
 „ ὑγιᾶς ἐπιτέρων ἄποισ, καὶ ἡμῶν αὐτοῖς διὰ τῆτο, ἢ ὅλας ἀνθρωπίνη νοῦσα ἔχει τὸ
 „ αὐτὸ δυνατόν. Καὶ τοι γὰρ τῷ ἀνθρωπίνῃ νοῦς, τῆ τῶν καθ' αὐτὸν ὄρων γενόλητι
 „ τῆς ἀποχρῶντας ἀπανταχῆ λόγους ἀνεκλύμῃ ἢ ἔχοντος, τὰς γεμῆν αἰτίας ἀπέ-
 „ στας καὶ τῆς λόγους τῶν ὄντων, ἢ καὶ μὴ ἀνθρωπίνῃ νοῦσα, δὴ καὶ γὰρ ὄντας ἀνεκ-
 „ κλύεσθαι δυνατόν. Ἐν τῷδε ἄρα ξυνοῦσιν ἔχεις τὴν ἡμετέραν θέσιν ἐκ ἔσθ' ὅπως
 „ ἀξίον τοῖς θεοῖς Μυστηρίοις Φιλοσοφικὴν ἡμῖν ἐριοναν ἐπιβάλλων ἐξῆναι, ἢ γὰρ ὄρα-
 „ λιστα; τοιαῦται καὶ γὰρ κλήσθαι τὰ θεῶν Μυστήρια, τυγχάνουσιν ὄντα, ἢν περὶ τῆς
 „ ἀπο-

„ ἀποχρώντας λόγους ἀνδραπέτω τοῖ τὸ δῆλον ἀπέκρυψεν· ὧν δὲ θεὸς τῆς λόγους ἐπέ-
 „ κρυψε φιλοσοφῶν περὶ τέτων ἀνδράτοις ἢ τῶ κατ' αὐτὴς πεπερασμένα τοῖ, ἕτε
 „ συγγυκῶν, ἢ πανταχόθεν ἀδύνατον.

ΙΗ΄.

Ἐκ τῶν εἰρημένων πρόδηλον, ὅτι ἢδ' ὁ, τιῆν τῶν πραγμάτων, εἴτε
 θεολογικὸν εἶποι, εἴτε νομικὸν, εἴτ' ἰατρικὸν, εἴτ' ἕν ὁποιαδήποτε ἐπιστήμη
 ἀνήκον τοιαύτης ἔλαχε φύσεως, ὡς φιλοσοφεῖν περὶ τέτου κατ' αὐτὸ ὑ-
 πάρχειν ἀδύνατον.

„ Ταῦτ' ἄρα ἢ Βόλφιος (ἐν τῇ Λατινικῇ Λογικῇ παραγ. 39.) δυνατὴν φησὶν ἦναι δι-
 „ κης, ἰατρικῆς, ἢ ὁποιοῦνδήποτε τυχῶν ἄλλαν φιλοσοφίαν· τῆτε γὰρ Νομικῇ ἢ
 „ Ἰατρικῇ ἢ ταῖς λοιπαῖς τῶν τεχνῶν, ὁ ἀποχρῶν λόγος τῶν ἐν αὐταῖς γινομένων,
 „ ἀτάσσει ὀφείλεται. Ἐκ τέτων ἔτι ἢ ἢ παρ' ἀνδρῶν σοφῶν, ὡς πη μέμνηται
 „ προειρησῆσα ἐν μέσῳ, καταπεσῶν δύναται ἢδε ζήτησις· μὲν ἦναι τις δυνατὴ τι-
 „ λοσοφία ῥαπτικῇ, φιλῶ ἢ πᾶν, ἢ γεωργικῇ;

ΙΘ΄.

Ἐκ τῶν ἤδη προκατασκευασθέντων, εἶον πορίσματα ἀναφαινόμενα αἱ
 ἐπόμενα προτάσεις. Α΄. ὁ φιλοσοφῶν διορᾶν ὀφείλει τῶν ἀληθειῶν τὴν
 συνάφειαν· (ΙΒ΄. ΙΕ΄.) Β΄. τῶ φιλοσοφῶντι ἢ μόναις ἀγαπᾶν ὀφείλεται ταῖς
 αἰδέσεις, μάλιστα δὲ τὸν ὀρθὸν λόγον εἰς ἐπικυρίαν προσλαμβάνειν ἀνάγ-
 κη. (ΙΓ΄. ΙΕ΄.) Γ΄. τὸν φιλοσοφῶντα δεικνύειν τὰς οἰκείας ἀληθείας ἐπά-
 ναγκας (Ις΄.)

Κ΄.

Τὸ μὲν ἕν. φιλοσοφεῖν τίποτ' ἂν εἴη, ἐκ τῶν εἰρημένων ἤδη καταφα-
 νές· ἡμῖν δὲ πρὶν ἢ τὴν τῆς φιλοσοφίας ἐννοίαν ἀναπτύξασθαι, περὶ τῆς διτ-
 τῆς ἐκείνης λήψεως τῆς φιλοσοφίας φωνῆς ἀνδρῶν τοῖς πεπαιδευμένοις
 καὶ τῆς μάλα συνηθεσάτης ποιητέου τὸν λόγον· ἢ δὲ τῆς φιλοσοφίας
 ἀμέλει φωνὴ παρά γε τοῖς ἐπιστήμοσιν, Α΄. τῶ λόγῳ τῆ ἀντικειμένου καὶ συ-
 σηματικῶς, Β΄. τῶ λόγῳ τῆ ὑποκειμένου, ἢ κατ' ἕξιν ἐκλαμβάνεσθαι εἶωθεν.

Ἡ δὲ

- 11 Η' διττή αὐτῆ σημασία τῆς Φιλοσοφίας φωνῆς μὴ ἑμιελῶς παρατηρημένη, ἢ καὶ ἂν ἦποι
 11 τις, ὅσον τὴν Φιλοσοφίας ἰδέαν συνέχει, λίαν σπανίως τῶν ἐς ἄκρον πεπαιδευμέ-
 11 νων διακρυγόντων τὴν σύγχυσιν.

ΚΑ'.

Τῷ μὲν ἢ λόγῳ τῷ ἀντικειμένῃ καὶ συστηματικῶς τὴν Φιλοσοφίαν λαμβανομένην, συνωθῶ τῷ περιβοήτῳ Οὐμάνῳ ὀρίζομεν, παιδείαν εἶναι, ἢ ἐπιστήμην, λόγῳ μόνῳ γνωσσομένην, διακεκριμένως παραδιδῆσαν, ὅ, τι ποτ' ἂν εἴη θεωρητικόν, ἢ ποιητέον ἀνθρώπῳ ἐν ἐποιαδηποτῆν ἑάσει θεωρημένῳ, εἰς εὐδαιμονίας ἐπίτευξιν.

- 11 Τὸν ὀρισμὸν τῆτον παρ' Οὐμάνῳ εἶναι εὐρεῖν ἐν τε τῇ διαλέξει περὶ γνῆσις τῆς Φι-
 11 λοσοφίας ἐννοίας δ. Θ'. καὶ Γ'. καὶ ἐν τοῖς Προλεγομένοις τῆς ἡς ἄπασαν τὴν Φιλοσο-
 11 φίαν ἀσαγωγῆς δ. ΙΘ'. Ὅτι δ' αὐτὴ ἡ λήψις, καθ' ἣν ἡ Φιλοσοφία ἀληθειῶν Φι-
 11 λοσοφικῶν συνάφῃαν τῷ λόγῳ γνωσσομένην, ἢτεν σπρᾶν ἀποχρᾶνται λόγων
 11 συνημμένων ἀλλήλοις, σημαίνῃ, τοῖς πεπαιδευμένοις, ἢ καὶ ἀσύνηθές εἰσιν, καὶ πρόσ-
 11 φατος, διὰ πλεόνων συναποδῆξιν ἐν τῇ τῇ μαθήματος σκηνῆς σκῆσειςον.

ΚΒ'.

Τῷ λόγῳ δὲ τῷ ὑποκειμένῃ καὶ καθ' ἑξὶς ἡ Φιλοσοφία θεωρημένη, ἢ δὲν εἶσιν ἄλλο, εἰμὴ ἑξὶς τῷ ἀνιχνεύειν καὶ καθορᾶν τῆς τῶν πραγμάτων, εἴτ' ἂν ἀληθειῶν ἀποχρᾶνται λόγῳ τε καὶ αἰτίας. Η' δὲ ἑξὶς τῆς τῶν αἰτιῶν καὶ ἀποχρᾶντων λόγων ἐν τοῖς πράγματι γνώσεως, ἐν τοιαύτῃ συνίσταται ἐτοιμότητι, ὅλα δὲ ἑλάττονος, ἢ περ ἄλλως ἔδει, χρόνος καὶ πόνος πλειόνων πραγμάτων αἰτίας γινώσκειν τε καὶ παραδιδόναι. Κατ' αὐτὰ δὲ καὶ Φιλόσοφος ὀρθῶς ἂν εἴη λεγόμενος, ὁ ἐν ἑξὶς ὡν τῷ ἀνιχνεύειν τῆς ἀποχρᾶντας τῶν πραγμάτων λόγῳ τε καὶ αἰτία.

- 11 Οὐκ ἐνταῦθα ἡμῖν πρόκειται διὰ πολλῶν παραδῆνας, ὅθεν τε καὶ ὅπως αἱ Φιλόσοφος καὶ
 11 Φιλοσοφία φωνῆ τὸ πρῶτον ἤρξαντο λέγεσθαι, ἢ δὲ γὰρ πάντῃ λυσιτελής ἡμῖν
 11 ὡδε, ἢ τῶν ὀνομάτων ἀπάντων καὶ προσηγοριῶν ἀπαρίσμησις, αἷς τισιν ἡ Φιλοσο-
 11 φία παράτι τῶν πάλας καὶ τῶν κῶ φιλοσοφῶντων ἀξίμνηται, τὰ δ' ἀξιολογώτερος
 11 τῶν ἐνταῦθα σημασιμένων, ἢ βάλῃ πληρέστερον τε καὶ χαριέστερον, ἐρήσης ἐάτε-
 11 ρημένα παρὰ τῷ περιβοήτῳ Οὐμάνῳ, ἐν τῆς Πράξ: τῶν Φιλοσόφ. Μέρ. Α'. Κεφ.

„ Β'. Ως αὐτὸς Μέρ. Β. Κεφ. Δ. ὄρα Παρατηρ. Ἀλλὰς Γ. ε'. Παρατηρ. ΔΔ'. Ἡ κῶ
 „ δὲ ἐν τῇ τῷ μαθημῆτος παραδοτῆ περι τῆς ἀρχῆς τῆς Φιλοσοφίας φωνῆς, καὶ τῶν
 „ ποικίλων ταύτης ἐπισημασιῶν τε καὶ λύσεων, ἀποχρῶσα γεννήσιγμα ἢ διδασκαλία.

ΚΓ.

Τῷ λόγῳ τῷ ὑποκειμένῃ ἡ Φιλοσοφία ἐστὶ θεωρημένη, ἕξις Φιλοσοφικῆς γνώσεως ὀρθῶς λεκτέα ἐστὶ.

Δείκν. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Φιλοσοφία τῷ λόγῳ τῷ ὑποκειμένῃ, ἕξις ἐστὶ τῆς γινώσκουσας τὰς τῶν πραγμάτων λόγους καὶ αἰτίας (ΚΒ'). ἡ δὲ γνώσις τῶν λόγων τε καὶ αἰτιῶν, Φιλοσοφικὴ λέγεται. (Ε'). πρόδηλον, ὅτι τῷ λόγῳ τῷ ὑποκειμένῃ, ἡ Φιλοσοφία ἕξις φιλοσοφικῆς γνώσεως ὀρθῶς λεκτέα ἐστὶν.

„ Ὅρα ἐν ταύτῃ συνάδοντα τὸν κατ' ἡμᾶς τῆς Φιλοσοφίας ὅρισμόν, τῷ κατὰ τῆς περιβοῆτης Ρ' ἐπισχίῃ. Οὗτος γὰρ ἐν τῷ συστήματι τῆς Λογικῆς §. 30. ἕξις τῆς Φιλοσοφικῆς γνώσεως τὴν Φιλοσοφίαν, καὶ ἐν ἕξει ὄντα τῆς Φιλοσοφικῆς γνώσεως τὸν Φιλόσοφον εἶναι ἔρισατο,

ΚΔ.

Φιλοσοφία τοιγαρῶν, καὶ Φιλοσοφικὴ γνώσις πάνπαν ἀλλήλων διεννηόχατον.

Δείκν. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Φιλοσοφία ἕξις τῆς Φιλοσοφικῆς ἐστὶ γνώσεως (ΚΓ'), ἡ δὲ τῆς Φιλοσοφικῆς γνώσεως ἕξις, καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν γνώσις, ὁμοφώνων ἀπάντων, ἀλλήλων διεννηόχασιν· εὐδὴλον ἔν, ὅτι ἡ Φιλοσοφία καὶ ἡ Φιλοσοφικὴ γνώσις πάνπαν ἀλλήλων διεννηόχατον.

ΚΕ.

Οὐ δῆτα Φιλόσοφον παραυτικά λεκτέον τὸν τῷ ἀντικειμένῃ τῷδε, ἢ ἐκείνῃ Φιλοσοφικὴν γνώσιν ἔχοντα.

Δείκν. Ἐπεὶ γὰρ Φιλόσοφός ἐστιν ὁ ἐν ἕξει ὢν τῷ διορῶν τὰς αἰτίας καὶ τὰς ἀποχρῶντας λόγους τῶν ὄντων (ΚΒ'), ἐπόμενον ἐστὶ τὸν Φιλόσοφον,

φον, Φιλοσοφικῆς γνώσεως ἔξιν ἐν ἑαυτῷ περιποιεῖσθαι ὀφείλει (Ε'.)· ἡ δὲ τῆς Φιλοσοφικῆς γνώσεως ἔξις, τῆς Φιλοσοφικῆς διενήνοχης γνώσεως· (ΚΔ'.) ἄρα τὸν Φιλοσοφικὴν τῆ ἀντικειμένη τῆδε, ἢ ἐκείνη ἔχοντα γνώσιν ἢ παραχρῆμα Φιλοσοφικῆς γνώσεως ἐν ἔξει εἶναι φημέν· ἐξ ἧ συνάγεται ἢ παραυτίκα τὸν Φιλοσοφικῆ γνώσει τῆδε, ἢ ἕτερον κεκοσμημένον, λεκτέον εἶναι φιλόσοφον.

·, Καθάπερ τὸν Κεράλαια ἄττα τῆς Πίσεως καὶ Οὐρανίης διδασκαλίας τῷ κατὰ
·, χοντα, ἢ αὐτίκα παρὰ τῆτο Θεολόγῳ ἀποκαλῶμεν· ἔξις γὰρ προσκαυτῆ-
·, ται τῷ Θεολόγῳ τῆ διαβεβαῖσθαι τὰ οἰκεία καὶ καταβάλλειν τ' ἀλλότρια, ὡς
·, ὁρῶν παρανεῖ ὁ Ε' βενεράτιος ἐν τῷ Θεολογικῷ συστήματι. μέρ. Α'. Προλεγόμε-
·, κτωσδίπερ ἢ δὲ τὸν ἐνός, ἢ δυοῖν αἰτίας καθορῶντα λεκτέον παρὰ τῆτο Φιλόσο-
·, φον· τίς γὰρ αὖ ἀκήσας τῆδε κακείνη τὴν αἰτίαν ἀποδιδόντα τὸν ῥάπτου, ἢ ἕτε-
·, ρόν τινα τῶν χειροτεχνῶν, ἀποκαλοῖη Φιλόσοφον;

Κς'.

Ο' Φιλόσοφος ὀφείλει ἐν ἔξει εἶναι τῆ δεικνύειν τὰ αὐτῷ
καθομολογέμενα.

Δείκν. Ε' πείπερ ὁ Φιλόσοφος ἐν ἔξει ἐσι τῆ καθορῶν τὰς λόγους τῶν ἀληθειῶν, καὶ τὰ αἰτία (ΚΒ'.)· ὁ δὲ τῆς λόγους τῶν ἀληθειῶν καὶ τὰς αἰτίας γνώσκων, ἢτοι ὁ Φιλοσοφῶν (Ις'.) τὰς οἰκείας ἀληθείας δεικνύειν ὀφείλει (ΙΘ'. Γ'.)· ἔπεται πάντως γε τὸν Φιλόσοφον ἀξιῶντα καλεῖσθαι, ἐν ἔξει εἶναι ὀφείλει τῆ ἀποδεικνύειν τὰ αὐτῷ καθομολογέμενα.

ΚΖ'.

Α' νάγκη τοιγαρῶν τὸν Φιλόσοφον ἐπισήμη κεκοσμημέ-
νου εἶναι.

Δείκν. Διὰ τῆς ἐπισήμης κυρίως καὶ ἰδιαίτερον λεγομένης, ἔξιν ἐννοῶμεν τῆ ἀποδεικνύειν τὰ αὐτῆ καθομολογέμενα. Ε' πειδὴ ὁ Φιλόσοφος ἐν ἔξει εἶναι

είναι ὀφείλει τῆ ἀποδεικνύειν τὰ αὐτῷ καθομολογούμενα (Κς΄.)· προφανέστατον ἄρα τὸν Φιλόσοφον, ἐπισήμη κεκοσμημένον εἶναι ὀφείλειν.

22 Εὐτεῦθεν νῦν συνεκινῶται, ἐκ αἰσικίας τὴν Φιλοσοφίαν τῷ λόγῳ τῆ ὑποκείμενῃ
 21 θεωρημένην κατὰ τῆ παρὶκῆς Βολφίε ὀρίζεσθαι, Ἐπισήμη τῶν δυνατῶν καθο μῆνι
 22 δύναται (Λογικ. Λατιν. §. 29., διὰ τῆς δὲ τῆ ὀρισμῆ ἡδ΄, ὅτιν ἄλλο δηλῶσαι
 21 βηλοικῆν ἢν τῷ Βολφίῳ, πλὴν ὅτι Φιλοσοφίαν ἢνχι τῆν κατ' ἐνεργίαν τελειότη-
 22 τα τῆ ἡμετέρῃ νοός, καθ' ἣν τὰς ἀληθείας ἀποδεικνύειν, ἢτοι τῶν ἀληθειῶν τὰς
 21 αἰτίας καὶ τῆς ἀποχρώσεως λόγῳ καθορᾶν δυνάμεθα· πλὴν περὶ τῆς ἐφθην παρα-
 22 δῆς ἐν τῆ ἡμετέρῃ ὀρισμῆ Φιλοσοφίᾳ ὀρισμ. Δ.

ΚΗ΄.

Ὁ Φιλόσοφος ἀρχαῖς βεβαίοις τε καὶ ἀναμφιλέκτοις ἐποικοδομεῖν ὀφείλει τὰ αὐτῷ καθομολογούμενα.

Δείκν. Ἐπεὶπερ ὁ Φιλόσοφος ἐν ἔξει ἐς τῆ δεικνύειν τὰς ἀληθείας, (Κς΄.) τὰς δὲ ἀληθείας καὶ τὰ καθομολογούμενα ἀποδεικνύειν φαιμέν τὸν ταῦτα ἐξ ἀρχῶν βεβαίων καὶ ἀναμφιβόλων ὀρθῶς καὶ κατὰ κανόνα ἀλυσιδοτῆ συναφείᾳ παράγοντα (κατὰ τὸν ὀρ. τῆς δείξ:): ῥᾶσα κατανοεῖται, ὡς ὁ Φιλόσοφος ἀρχαῖς βεβαίοις τε καὶ ἀναμφιλέκτοις ἐποικοδομεῖν ὀφείλει τὰ αὐτῷ καθομολογούμενα.

22 Τίνες μὲν ἢτὶν ἀρχαὶ ἀναμφιβόλοι, ἀλλὰχῆ ἀναπτύσσεται, ἐρμηνευθήσεται δ' ἄμπτῆς
 21 καὶ κατ' ἡμῶν ἐν τῆ τῆ μαθήματος ἐξηγήσειν πλατύτερον. Ἐπὶ τὰς ἀναμφιβόλους
 22 ταύτας ἀρχὰς ἀνάγονται. Α'. οἱ ὀρισμοί. Β'. τὰ ἀξιώματα, καὶ τῶν προτάσεων
 21 αἱ τεκτολογῆσαι, καὶ Γ'. αἱ πῆραι, περὶ ὧν ἐν οἰκίᾳ τόπῳ.

